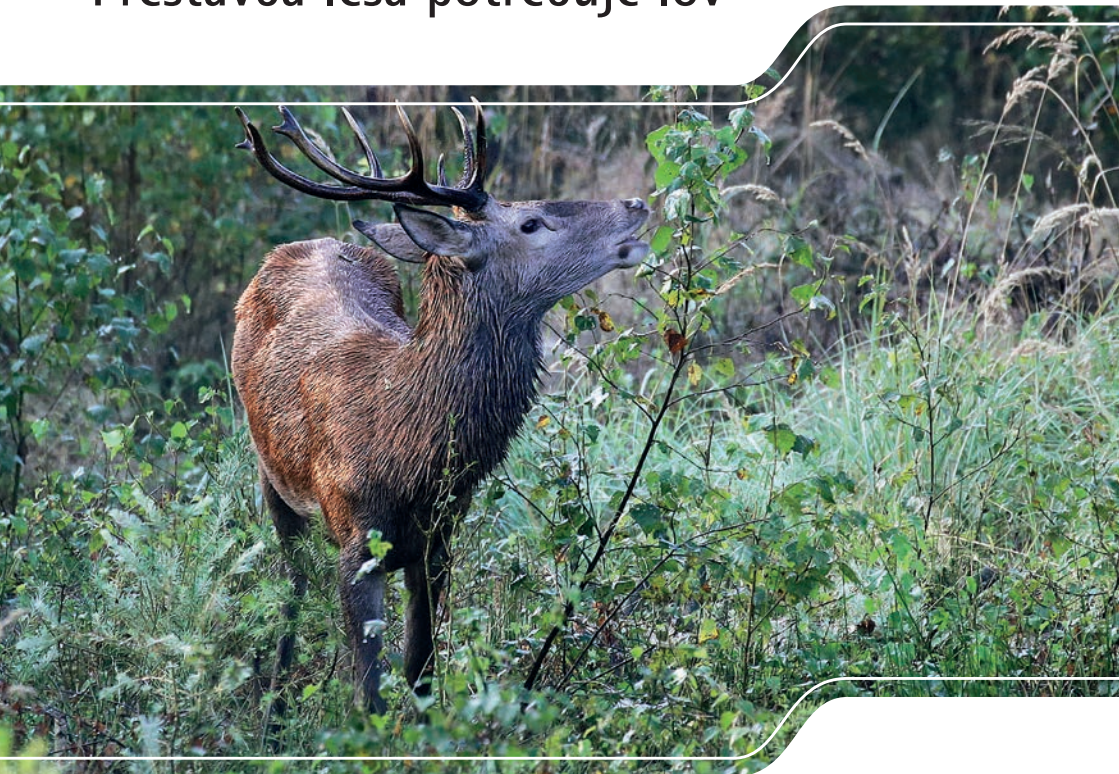

Přestavba lesa potřebuje lov

Obsah

Přestavba lesa – co to vlastně je?	02
Proč je přestavba lesa ve Svobodném státě Sasko tak důležitá?	03
Co má společného přestavba lesa se změnou klimatu?	04
Jaké cíle sleduje Svobodný stát Sasko přestavbou lesa?	05
Jakou roli hraje stav zvěře při přestavbě lesa?	06
Jak může být vliv zvěře hodnocen?	07
Co se dá udělat pro soulad lesa a zvěře?	08
Jak je organizována myslivost ve Svobodném státě Sasko?	09
Jak se loví na pozemcích ve vlastnictví Svobodného státu Sasko?	10
Co se stane s ulovenými zvířaty?	11

Přestavba lesa – co to vlastně je?

Do pojmu přestavba lesa zahrnují lesníci různá lesohospodářská opatření, která vedou ke změně dřevinných skladeb a rozmanitým strukturám lesů. Přestavovány jsou v první řadě dnes ještě na mnoha místech převažující jehličnaté monokultury, které se skládají pouze z jedné dřeviny stejného stáří, a nejsou dobře přizpůsobené lokalitě. Tyto lesy mají být dlouhodobě převedeny na lépe přizpůsobené smíšené lesy z jehličnatých nebo listnatých stromů. Proto jsou sázeny a vysévány mladé stromy (umělá obnova lesa). Kromě toho má být podporována obnova lesa přirozeným výsevem stromů (přirozená obnova) a pěšebními zásahy do lesních porostů.

V uplynulých 100 letech byly v Sasku období, kdy byly realizovány snahy o zakládání smíšených lesů. Díky těmto snahám je možno v lesích dodnes nalézt. Bohužel tyto období neměly z nejrůznějších příčin příliš dlouhého trvání. Od začátku devadesátých let je však lesníky v Sasku realizován, ve své trvalosti historicky ojedinělý, strategicky založený, velkým nasaze-

ním a nezbytnými financemi podpořený, program přestavby lesa. Téměř 30 let jsou v rámci přestavby lesa sázeny především nové buky, duby, javory kleny a jedle bělokore a to ve zcela zásadním rozsahu. V saských státních lesích, které zaujímají zhruba 39 procent lesní plochy, je to ročně několik milionů sazenic, respektive plocha průměrně 1.200 hektarů, což odpovídá zhruba ploše 1.700 fotbalových hřišť. 55 procent lesní plochy je v obecním a soukromém vlastnictví. S pomocí evropských, spolkových a saských dotačních prostředků mohlo být v těchto lesích od začátku devadesátých let realizováno ročně zhruba 300 hektarů přestavby lesa.

Investiční objem Saska do generačního projektu přestavba lesa je pouze ve státních lesích průměrně kolem 15 milionů Euro ročně. A to se vyplatí: Saský les se tím stává zdravějším, stabilnějším a hodnotnějším. To slouží za prvé dnes žijícím lidem, a zároveň jsou tím naplňovány povinnosti vůči následným generacím, protože i ty budou potřebovat nepoškozené lesní ekosystémy, jež mají mnoho různých využití.

Lesníci zakládají sázením mladých stromů budoucí generaci lesa (Foto: Lothar Sprenger)

Proč je přestavba lesa ve Svobodném státě Sasko tak důležitá?

Sasko je spolková země poměrně chudá na lesy. S 521.000 hektary je lesnatost pouze 28 procent plochy země. Sasko je proto ve srovnání spolkových zemí podprůměrně lesnaté a v tomto parametru leží daleko za nejlesnatějšími zeměmi jako Hesensko nebo Rheinland-Pfalz, jejichž lesnatost je kolem 42 procent.

Saský les poskytuje téměř na každé ploše současně nejrůznější ekosystémové služby zásadní pro naši společnost. Udržuje čistotu ovzduší i pitné vody, zabraňuje půdní erozi, předchází vzniku povodní a chrání klima. Zároveň je životním prostorem pro množství rostlin a živočichů, určuje krajinný ráz a nabízí lidem různé možnosti zotavení nebo sportovních aktivit. Lesy produkují také udržitelně využitelnou surovinu – dříví. Pro společnost, která chce a musí žít s nízkou uhlíkovou stopou, případně uhlíkově neutrálně, mají obnovitelné suroviny zásadní význam.

Dříví bude udržitelně využitelné pouze tehdy, když les jako životní společenstvo zůstane trvale stabilní a vitální. Historicky podmíněně rostou dnes ještě zhruba na dvou třetinách plochy saského lesa jehličnaný, jako borovice a smrky, většinou ve stejnověkových monokulturách. Tyto monokultury přinášejí z dlouhodobého hlediska problémy. Jsou v porovnání s lesy smíšenými z listnáčů a jehličnanů, méně odolné větrům, sněhu, ohni nebo hmyzu. Tyto lesy mají proto i nižší schopnost reagovat na současné a budoucí vnější vlivy.

Probíhající klimatická změna přináší teplejší a sušší léta, regionálně nižší srážky a vyšší četnost extrémního počasí. Tím dále rostou výzvy pro lesy. Preferují se proto smíšené lesy s dřevinami, které jsou lépe přizpůsobeny předpovídaným klimatickým podmínkám. Řešit tento problém je úkolem přestavby lesa.

Smíšený les z buků a smrků – různé dřeviny a různý věk případně výška stromů podmiňují rozmanitě struktury. (Foto: Archiv Sachsenforst)

Stejnověké smrkové lesy těžko odolávají extrémním povětrnostním událostem – vichřicím. (Foto: FlyPixx)

Co má společného přestavba lesa s klimatickou změnou?

Velmi mnoho. Jak bylo již napsáno, je na jedné straně sám les postižen klimatickou změnou. Změněné klimatické poměry působí negativně na stabilitu lesních porostů. Tím je obzvláště ohrožen smrk, a to nejen masivním přemnožením podkorního a jehlice žeroucího hmyzu, jehož vývoj je pozitivně ovlivněn změnou klimatických podmínek ale i zvyšující se četností extrémních povětrnostních událostí. Aby byly trvale udrženy rozmanité funkce lesa, musí se do budoucna naše lesy dostat do kondice.

Na druhé straně přispívá trvale udržitelné obhospodařování lesů, k brždění rychlosti klimatické změny a ke zmírňování jejich negativních dopadů. Lesy odebírají během svého růstu z atmosféry velké množství oxidu uhličitého, jehož podíl v atmosféře hraje rozhodující roli při oteplování planety. Oxid uhličitý je mimo jiné vázán ve dřevě stromů. Pokud je les udrž-

telně obhospodařován, a dříví sklízeno, může být oxid uhličitý i následně ještě dlouhou dobu vázán v nejrůznějších dřevěných produktech. Navíc existuje takzvaný substituční efekt dřeva. O tom se hovoří, pokud jsou energeticky náročnější materiály jako sklo, ocel, beton, nebo hliník nahrazovány (substituovány) dřevem. Tím se šetří energie a snižují je navíc emise oxidu uhličitého.

Funkce ochrany klimatu je o to větší, čím stabilnější a odolnější jsou lesy vůči hrozbám, které s sebou klimatická změna přináší. Lesy zůstanou výkonné a budou moci trvale produkovat ekologickou surovinu dřevo. Přizpůsobení lesů prostřednictvím přestavby lesa je proto o to důležitější. Nadto plní lesy důležité úkoly jako rezervoáry vody, a tím velmi přispívají k prevenci před povodněmi.

Pěstební cíl ve státním lese jsou oblasti odpovídající, strukturálně bohaté smíšené lesy. (Foto: Marcel Thomae)

Jaké cíle sleduje Svobodný stát Sasko přestavbou lesa?

Ekosystémové služby saských lesů mají trvale prospívat jak koloběhu živin, tak nám lidem. Část po části je les přestavován tak, aby:

- odpovídal měnícím se klimatickým podmínkám,
- vykazoval vyvážené rozdělení listnatých a jehličnatých stromů,
- byl strukturálně, druhově a biotopově bohatý, tedy, aby poskytl útočiště mnoha různým druhům živočichů a rostlin,
- mohl trvale plnit nejrozsáhlejší funkce lesa (například zadržování vody, filtrování vzduchu),
- trvale a udržitelně poskytoval minimálně v dosavadním rozsahu klimaticky a ekologicky příznivou surovinu dřevo,
- mohl být lidmi využíván k naplnění jejich rozmanitých zájmů jako zotavení a sport.

Pouze konkrétnímu stanovišti přizpůsobené lesy – to jsou v první řadě strukturované listnaté a smíšené lesy, mohou trvale plnit všechny tyto funkce. Vlastníci lesa obhospodařují les tak, aby byla udržena rovnováha mezi využitím a přirozenou regenerací lesa.

Přestavba lesa je celospolečenský a závazný úkol. Její provádění bude trvat ještě několik desetiletí. Proto se také často hovoří o generačním projektu přestavba lesa. Pro tento projekt je nutné velké nasazení vlastníků lesa, lesníků, myslivců, a podnikatelů v lesnictví. Nezbytná je navíc široká společenská podpora a vzájemné porozumění při vyvažování množství požadavků vznášených na les a na vlastníky lesa.

Jakou roli hrají stavy zvěře při přestavbě lesa?

Biotopy poskytují divokým zvířatům přirozeně, ale i díky lidským vlivům, rozmanité možnosti obživy i úkrytu. Na tom závisí, kolik zvířat tam vždy může žít.

Zvěř žije v našich lesích od jakživa. Les je pro mnoho zvířat cenný a nezbytný biotop, a zvířata jsou důležitou součástí ekosystému lesa. Srnci a jeleni se živí vedle travin, bylin a plodů především pupeny, listy, mladými výhony a kůrou lesních dřevin a keřů. Z důvodu jejich doposud ojedinělého výskytu v jehličnatých monokulturách jsou zvěří preferovány (okusovány) dřeviny, které jsou z důvodu klimatické změny vysazovány ve zvýšené míře, tedy mladé buky, duby, jedle a javory kleny. Navíc loupe jelení

zvěř kůru mladých až středně starých stromů, aby se dostala k cukr obsahujícím šťávám pod kůrou. Těmito poraněními se do dřeva dostávají houby způsobující hnilobu. Ve výsledku to vede k oslabeným stromům a tím k nestabilním lesním porostům. Tím ovlivňují divoká zvířata růst a vývoj stromů i složení dřevin a vitalitu biotopu les. Tento vliv je tím větší, čím více zvířat v lese žije.

Pokud je zvířat příliš, ohrozí jejich vliv další vývoj lesa a plánovitou přestavbu lesa, nebo ji dokonce zcela znemožní. Proto je důležité, aby vlastníci lesa, lesníci a myslivci dbali také na to, aby vliv zvěře zůstal omezen na míru, která neohrozí přestavbu lesa.

Vlevo: Zkousaný hlavní výhon mladého buku (Foto: Archiv Sachsenforst); vpravo: Škody loupáním na smrku. (Foto: Marcel Thomae)

Pokud je v této brožuře hovořeno o zvěři, vztahuje se to zvláště na v Sasku nejhojnější druhy spárkaté zvěře srnčí zvěř (srnec), jelení zvěř (jelen) a černou zvěř (divoké prasce).

(Fota zleva do prava: André Kubatzsch, Carol Scholz, Archiv Sachsenforst).

Jak je možné hodnotit vliv zvěře?

Početně exaktní určení, kolik srnců, jelenů nebo divokých prasat v lese žije, je z různých důvodů plošně s obhajitelnými náklady nemožné. Různými monitorovacími metodami se dá ale relativně dobře zjistit vliv, jaký má stávající stav zvěře na ekosystém. Především se dá zjistit rozsah okusu a loupání stromů. Na tomto základě se pak znalecky odhadne, jestli se stav zvěře pohybuje v obhajitelném rámci ve vztahu k cílům lesního hospodářství, sledující trvale udržitelné a rozmanité funkce lesa.

Výsledky těchto posudků nám ukazují, že v některých regionech svobodného státu Sasko jsou momentálně ještě příliš vysoké stavy zvěře. Aby bylo možno úspěšně pokračovat s přestavbou lesa, a aby byly sníženy nadměrné škody zvěří v lesích, na polích i lučních pozemcích, snaží se

mnoho myslivců a lesníků, vlastníků lesa a zemědělců o to, aby se množství zvláště srnčí, jelení a černé zvěře přizpůsobilo únosnosti daných biotopů, a především aby také zůstala zdravá. Tím realizují zadání vyplývající ze zákonů O lesích, O ochraně přírody a O myslivosti.

Jen na okraj: Zdravý stav zvěře je dán, když jednotlivá zvířata mají dobrou tělesnou kondici, uspokojí své sociální potřeby, a je zajištěno jejich rozmnožování a tím udržení druhu. Příliš vysoké hustoty zvěře toto ohrožují, protože v důsledku snižujících se možností obživy a krytu dochází ke stresu a proto se mohou nemoci zvěře šířit výrazně rychleji. Proto jsou hustoty zvěře v člověkem neovlivněných pralesích přirozeně mnohem nižší, než je nacházíme dnes v našich lesích.

Co se dá udělat pro soulad lesa a zvěře?

Abychom mohli tuto otázku zodpovědět, musíme porozumět tomu, jak zvěř využívá svůj biotop jakými faktory je ovlivňována, kdy, kde a především kolik potravy daný stav zvěře potřebuje.

Zaprvé závisí spotřeba potravy rozhodujícím způsobem na výši samotného početního stavu zvěře. Každé zvíře potřebuje k udržení svých životních funkcí energii, která je získávána z potravy. K této základní energetické spotřebě mohou přibývat další energetické nároky podle toho, v jakém rozsahu jsou zvířata vyrušována ze svého přirozeného chování. Například, když vyrušená zvěř musí prchat před člověkem, potřebuje k tomu zvláště v zimě mnoho energie. Pokud je zvěř vyrušována v místech, ve kterých by vlastně mohla bezškodně přijímat svou potravu, uteče často do úkrytů v lesích, a živí se tam mladými stromy a způsobuje okus nebo škody loupáním.

Projekt přestavba lesa vyžaduje nezbytně pro les únosný počet zvířat. To znamená, že stavy zvěře v některých regionech musí být ještě výrazně redukovány. Pouze tak je možno udržet vliv zvěře na úrovni, při které je možno dosáhnout pěstebních cílů. Přitom nejde v žádném případě o to, zabránit jakékoli škodě nebo dostat zvěř zcela z lesa. Právě naopak, každý pozorný návštěvník lesa bude moci i v budoucnu v lese objevit srnce a někde dokonce i jeleny, i když tato setkání jsou v přírodních ekosystémech spíše vzácná, a právě proto jsou silným zážitkem.

Zcela zásadní je pro zvěř kvalita biotopu. Přestavba lesa sama o sobě, vede v Sasku ve střednědobém až dlouhodobém horizontu k velmi přirozeným lesům na velkém území a tudíž k velmi vhodným biotopům pro zvěř. Louky pro zvěř s rozmanitým a vydatným rostlinným pokryvem doplňují nabídku potravy i úkrytu. To se promítá pozitivně na naše stavy zvěře.

Mimořádně: Respektováním biotopů rostlin a zvířat, může každý návštěvník lesa přispět k minimalizaci vyrušování zvěře a s tím spojenému stresu.

Jak je organizován lov ve Svobodném státě Sasko?

V Německu je právo myslivosti vlastnickým právem, vázaným na pozemky a půdu. Vlastník pozemku rozhoduje, kdo na jeho pozemku smí lovit. Může na svých pozemcích za určitých podmínek sám lovit nebo je pronajmout. Osoby, které provádějí lov musí mít platný lovecký lístek. Aby jim tento mohl být vystaven, musí žena nebo muž složit takzvanou „zelenou maturitu“ – to je zkouška z myslivosti. Navíc musí tyto osoby být spolehlivé ve smyslu zbrojně-právních předpisů.

Vykonávání lovu, které je spojeno s povinností péče o zvěř, podléhá přísným zákonným regulacím. K tomu existují myslivecké zákonné předpisy, ale myslivosti všeobecně se dotýkají i jiné zákonné oblasti. K nim patří mimo jiné, lesní právo, právní předpisy ochrany přírody, zbrojní právo nebo také veterinární právo.

Zpravidla se loví na všech pozemcích kromě obytných ploch a dopravních staveb (takzvané smířlivé – vyhrazené okrsky). Ve svobodném státě Sasko je to s 1,56 miliony hektarů více než 84 procent plochy země. Z toho je téměř 14 procent vlastních honiteb (honební plochy ve vlastnictví jednotlivých osob nebo sdružení osob s minimální výměrou 75 ha), zhruba 13 procent honiteb ve správě (honební plochy o minimální výměře 75 ha ve vlastnictví Svobodného státu Sasko) a zhruba 73 procent společenstevních honiteb (ostatní plochy o celkové výměře minimálně 250 ha, zpravidla v rámci jedné obce).

Zhruba 12.500 myslivkyň a myslivců se starají v Sasku o to, aby v lese i na polích a loukách mohly žít druhově pestré a zdravé stavy zvěře. Přitom v žádném případě nejde jen o ulovení zvířat. Zdaleka největší podíl práce zabírá péče o zvěř. K tomu patří například udržování biotopů a tím péče o základ stravy zvěře.

Protože se zvěř pohybuje volně, a přitom přes hranice honiteb, je smysluplné, aby se myslivci pro blaho zvěře a jejich biotopů dohodli na lovu a péči o zvěř. K tomuto účelu mohou například založit spolek péče o zvěř a společně s vlastníky pozemků a hospodáři vyvíjet a realizovat smysluplné strategie péče o zvěř. Ve Svobodném státě Sasko existuje více než 30 těchto dobrovolných společenství. Tyto provádějí společně například opatření péče o zvěř, vypracovávají speciální plány péče pro ohrožené druhy zvěře a spolupůsobí při monitoringu zvěře. Ve společenstevních péče o zvěř mají být navíc navzájem odsouhlasovány návrhy plánů lovu pro jednotlivé honitby, odhadnuta situace škod zvěří, mají být organizovány cvičné střelby, organizovány a prováděny společné lovy, zpracovány koncepty krmení zvěře a prováděny přehlídky trofejí.

Myslivkyňe a myslivci se angažují za původní zvěř. (Foto: Andy Gerstenberger)

Jak se loví na pozemcích ve vlastnictví Svobodného státu Sasko?

Svobodný stát Sasko je vlastníkem zhruba 209.000 hektarů lesa. Jeho obhospodařování v souladu se zákony je pověřen státní podnik Saské lesy, který je zároveň zodpovědný za myslivost. Na těchto plochách – takzvaných honitbách ve správě – je myslivost organizována a prováděna státními lesníky. Proto je pro výkon povolání požadována složená zkouška z myslivosti. Kromě toho se na myslivosti ve státních lesích podílí mnoho soukromých myslivců, kteří nemají vlastní honitbu, nebo v ní nemohou lovit.

Při lovu sází státní podnik Saské lesy na efektivní a moderní lovecké strategie, které zvěř pokud možno minimálně vyrušují. Velké podíly úlovků mají být realizovány při společných lovech. To posiluje pocit sounáležitosti mezi myslivci a nabízí další přednosti před takzvaným individuálním lovem. Společné lovy jsou spojeny s menším počtem rušení zvěře a zároveň zvyšují šance ke skutečnému ulovení zvěře.

Ke společným lovům patří vedle společných čekaných především nátlacky a naháňky, které se provádějí na podzim a počátkem zimy. Při nich je zvěř pomocí honců a speciálně vycvičených

psů „vytlačena“ ze svých úkrytů. Zvířata nejsou štvána, ale díky volání a štěkotu časně zrazena a tím dostána do pohybu. Tak může být zvěř vedoucím lovu určená k odstřelu jistě a v souladu se zákonem na ochranu zvířat ulovena myslivci rozmístěnými na posedech.

Další předností přitom je, že stejná plocha je zpravidla zneklidňována pouze jednou nebo dvakrát v roce. Celkově tento způsob lovu vyrušuje zvěř méně, než několikrát týdně prováděný individuální lov.

Také takzvaným intervalovým lovem sleduje státní podnik Saské lesy cíl, minimalizovat rušení zvěře lovem. Tak existují v průběhu roku lovecké intervaly – k nim se využívá období, ve kterých je zvěř zvláště aktivní a proto dobře lovitelná – a klidové intervaly, ve kterých se díky tak jako tak nízkým šancím na úspěch neloví. Lovecké přestávky přispívají k tomu, že zvěř nezůstává stále v úkrytu. Již před setměním se stává aktivnější a může využít širší možnosti obživy a lépe využít svůj biotop. Intervalové lovy je možno přizpůsobit chování zvěře nejen časově, ale i prostorově, například těžišťe lovu soustředit k výsadbám, a tím cíleně snižovat škody okusem.

Co se stane s ulovenou zvěří?

Ulovená zvěř patří příslušným vlastníkům honiteb nebo nájemci honitby ve správě Svobodného státu Sasko. Vedle vlastní spotřeby vlastníka nebo nájemce honitby se zvěř prodává vcelku nebo naporcovaná například obchodníkům se zvěřinou, řeznictvím, restauracím nebo i soukromým osobám.

Maso ze zvěře – myslivci nazývané zvěřina – obsahuje přirozeně málo kalorií, je lehce stravitelné a bohaté na minerální látky, bílkoviny a vitaminy. Navíc je jako čistě přírodní produkt bez syntetických hormonů a léků. Zkrátka – zvěřina je velmi cenná, zvláště chutná a ideální potravina pro zdravý životní styl.

Zvěř vyrůstá volně ve svém přirozeném prostředí a na rozdíl od jatečních zvířat je ulovena ve volné přírodě. Přitom sleduje myslivec před vý-

střelem, jestli se zvěř chová normálně a zdá se zdravá. Poté, co myslivec zvěř ulovil vyjme vnitřnosti a na místě je prozkoumá jestli nemá viditelné změny. Bezprostředně po ulovení je zvěř v chladících boxech zchlazena na zákonem stanovenou teplotu a následně odborně dále zpracována za dodržení požadavků kladených na hygienu potravin. Na lístku o původu zvěře dokumentuje myslivec místo a čas ulovení, a umožňuje tím kompletní prokázání původu zvěřiny. V celém průběhu zpracování zvěřiny musí být dodržovány nejvyšší hygienické standardy EU. Myslivci jsou proto důkladně školeni veterinárními orgány.

Myslivci a s nimi spolupracující regionální výkupci zvěře garantují, že se ke konzumaci dostane pouze zdravá zvěřina.

Zvěřina ve „vyšlechtěné“ podobě (Foto: Jan Felber). Pod značkou „Wild aus Sachsen“ obdrží spotřebitelé zaručeně zvěřinu čerstvou, přímo z domácích honiteb.

Zvěřinu můžete zakoupit od myslivců na místě, v obchodě se zvěřinou nebo ve vybraných řeznických obchodech. Také státní podnik Saské lesy nabízí zvěřinu.

Pod <https://www.wild-auf-wild.de/> nainstaloval Německý myslivecký svaz e. V. vyhledávání obchodníků se zvěřinou, pomocí kterého rychle a bezproblémově naleznete nabídky ve Vaší blízkosti.

Sledujte při nákupu zvěřiny logo »Wild aus Sachsen«, které bylo na podzim 2010 zavedeno Zemským mysliveckým svazem Saska e. V. a státním podnikem Saské lesy. Uživatelé tohoto loga nabízejí pouze zvěřinu z volné přírody.

Více informací k tématům les, hospodaření v lese a myslivost naleznete na stránkách:

www.sachsenforst.de

www.wald.sachsen.de

Poznámky:

Vydavatel:

Státní podnik Saské lesy, Bonnewitzer Straße 34, 01796 Pirna OT Graupa

Telefon: +49 3501 542-0

Telefax: +49 3501 542 213

E-Mail: poststelle.sbs@smul.sachsen.de

Internet: www.sachsenforst.de

Státní podnik Saské lesy je podřízeným úřadem Saského státního ministerstva pro životní prostředí a zemědělství.

Redakce:

Státní podnik Saské lesy vedení podniku referát výchova k životnímu prostředí, lesní pedagogika, práce s veřejností

Fotografie:

Viz popisky obrázků, Carol Scholz (Titulní strana)

Překladatel:

Karel Picura

Tvorba:

LöBnitz Druck GmbH, Radebeul

Redakční uzávěrka:

4. prosinec 2019

Reference:

www.publikationen.sachsen.de

Toto zveřejnění je financováno z daňových prostředků na základě rozpočtu schváleného poslanci Saského zemského parlamentu.

Upozornění pro distribuci:

Tato informační brožura je vydána saskou vládou v rámci její ústavní povinnosti o informování veřejnosti.

Nesmí být použita politickými stranami, jejich kandidáty nebo pomocníky v období šesti měsíců před volbami pro volební kampaň. To platí pro všechny volby.

Neoprávněná je zejména distribuce na předvolebních akcích, na informačních stáncích politických stran i vkládání, natištění nebo nalepení na stranickopolitické informační nebo reklamní nosiče. Zakázané je také předávání třetím osobám k použití při volební kampani. I bez časového vztahu k blížícím se volbám, nesmí být zde předložená brožura použita tak, aby mohla být pochopena jako podpora vydavatele nějaké politické straně. Tato omezení platí nezávisle na distribuční cestě, tedy nezávisle na tom, jakou cestou a v jakém počtu se tento informační tisk dostal k příjemci. Politickým stranám je však dovoleno, tento informační tisk použít pro informování jejich členů.